

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ПІВДЕННИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Одеса, 31 жовтня 2025 року)

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
(наказ № 3110-44 від 02.10.2025 р.)*

Відповідальний редактор – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян Мінас Рамзесович**

Заступник відповідального редактора – завідувач кафедри Філософії права Юридичного факультету Близькосхідного університету (Кіпр), член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права **Дамірлі Мехман Алишах огли**

Заступник відповідального редактора – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» **Бехруз Хашматулла Набієвич**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Войтович Павло Петрович – PhD в галузі права, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23.
Тел. +38(048)719 8685.

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячується Міжнародному дню прав людини, який відзначається міжнародною спільнотою 10 грудня. **31 жовтня 2025 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2025. 219 с.**

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОЗАСТОСОВУВАННЯ ЧАСТИНИ ТРЕТЬОЇ СТАТТІ 75 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»

Трансформаційні процеси законодавства України за всі роки її існування як суверенної та незалежної держави мають постійно тривалий характер, реалізуючись від сфери публічних до сфери приватних правовідносин. В такій ситуації не є виключенням і норми міжнародного приватного права. Так, 21 вересня 2022 р. було внесено зміни до статті 75 Закону України «Про міжнародне приватне право» (далі - Закон) [1]. Зазначена стаття регламентує загальні правила підсудності судам України справ, що ускладнені іноземним елементом. Відповідно до внесених змін стаття 75 Закону була доповнена частиною третьою, відповідно до якої суд повинен залишити позов без розгляду в тому випадку, коли після відкриття провадження у справі буде з'ясовано, що у суді чи іншому юрисдикційному органі іноземної держави є справа із спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав.

Доцільність внесених змін до статті 75 Закону не викликає сумніву, адже до цього моменту підсудність судам України справ, ускладнених іноземним елементом, визначалась виключно на момент відкриття провадження у справі. І, навіть, якщо в ході провадження у справі підстави для такої підсудності відпадали або змінювалися, це не надавало жодної причини для залишення позову без розгляду і справа надалі розглядалась по суті.

На момент внесення змін до статті 75 Закону тривав 2022 рік, це був рік, в якому повномасштабне вторгнення РФ на територію нашої держави призвело до масових міграційних потоків громадян України за кордон для отримання статусу біженця або тимчасового захисту. Разом із тим, залишаючись в правовому зв'язку з Україною через громадянство, мігранти з нашої держави продовжували перебувати і одночасно ставали учасниками нових правовідносин в приватній сфері. А це, в свою чергу, як невід'ємний причинно-наслідковий ланцюг, час від часу породжує і породжуватиме приватно-правові спори між мігрантами з України, серед яких розповсюджуваними є такі, що виникають внаслідок поділу майна, спадкування, розірвання шлюбу, визначення місця проживання дитини/дітей (в тому числі внаслідок міжнародного викрадання дитини/дітей членами сім'ї або родичами), позбавлення батьківства тощо.

Перебуваючи в спірних правовідносинах їх учасники, а це, як правило, члени сім'ї, колишні члени сім'ї, або родичі і намагаючись захистити свої права та інтереси в будь-який спосіб, використовують юрисдикцію декількох держав, серед яких є, в тому числі, і Україна. Внаслідок такої реальності маємо результат на практиці через вирішення одних і тих самих спорів, між тими самими сторонами, з тих самих підстав у двох або більше державах. В Україні спробували вирішити таку колізію саме через внесення змін до статті 75 Закону, доповнивши її частиною третьою. Разом із тим, пройшло замало часу після нової редакції статті 75 Закону і станом на цей час суди по-різному застосовують норму, передбачену частиною третьою цієї статті.

Цікавою і корисною з цього приводу є позиція Верховного суду України щодо застосування частини третьої статті 75 Закону, а саме: в постанові від 11 вересня 2024 року у справі № 753/4392/23 КЦС ВС дійшов висновку про неврахування судами попередньої інстанції того, що на момент розгляду районним судом в Україні справи про відібрання

дитини та повернення її за попереднім місцем проживання у провадженні Окружного сімейного суду Франкфурту-на-Майні перебувала справа про опіку над дитиною із спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав. Тому позов у цій справі слід було залишити без розгляду згідно з частини третьої статті 75 Закону [2].

З огляду на назначене в межах цієї роботи доцільним є стверджувати, що питання відносно правозастосування частини третьої статті 75 Закону України «Про міжнародне приватне право» потребує подальшого дослідження через аналіз правозастосовчої практики судів різних інстанцій, враховуючи майбутню правову позицію Верховного суду України в подібних справах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005р. № 2709-Іv: станом на 23.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#n308>.
2. Постанова Касаційного Цивільного Суду Верховного Суду від 11 вересня 2024 року у справі № 753/4392/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121730632>.

Ключові слова: міжнародне приватне право, справи, ускладнені іноземним елементом, правозастосування, підсудність, залишення позову без розгляду.

Key words: private international law, cases complicated by a foreign element, law enforcement, jurisdiction, dismissal of a claim without consideration.

Кіт Тарас Борисович

*аспірант кафедри цивільного права і процесу юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету*

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА РОЗВИТОК ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Європейський суд з прав людини (далі - ЄСПЛ) є постійно діючим міжнародним органом, створеним з метою забезпечення ефективного виконання положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі - Конвенції). Основним завданням Суду є контроль за дотриманням державами-учасниками Конвенції прав і свобод, гарантованих міжнародним договором, а також забезпечення юридично обґрунтованого механізму захисту прав людини на національному рівні у випадках їх порушення.

Варто зауважити, що практика ЄСПЛ має комплексний вплив на розвиток цивільного права України [1], стимулюючи адаптацію національного законодавства до європейських стандартів та сприяючи забезпеченню єдності судової практики, оскільки українські суди зобов'язані враховувати практику Суду при тлумаченні і застосуванні норм національного права. Тому очевидно, що вплив практики ЄСПЛ на цивільне право України є багаторівневим та проявляється як на законодавчому рівні (через внесення змін та удосконалення норм), так і на рівні формування єдиної судової практики та практики правозастосування загалом.

Отже, вплив практики ЄСПЛ на цивільне право України здійснюється через низку взаємопов'язаних механізмів, що охоплюють як нормативно-правову сферу, так і сферу правозастосування. Одним із базових механізмів є пряме застосування норм міжнародного права, передбачених Конституцією України. Так відповідно до ст. 9 Конституції України,

ТКАЧЕНКО О.В.

Універсальна сингулярність прав людини: пролегомени концептуалізації в філософії правового порівняння.....150

МЕЖЕВСЬКА Л.В.

Припинення трудового договору в умовах воєнного стану: сучасні виклики та правові гарантії.....152

ПОЛІТОВА А.С.

Імплементация норм міжнародного права щодо захисту права на статеву свободу та статеву недоторканість у Кримінальний кодекс України: окремі аспекти.....153

ЛИННИК Т.В.

Міжнародні стандарти прав людини та їх співвідношення із національним законодавством.....156

ФЕДОРОВА Т.С.

Міжнародно-правове співробітництво у протидії економічній злочинності.....157

ЦИБУЛЬСЬКА О.Ю.

Щодо питання правозастосовування частини третьої статті 75 закону України «Про міжнародне приватне право».....160

КІТ Т.Б.

Вплив практики Європейського суду з прав людини на розвиток цивільного права України.....161

Секція № 8

Захист прав людини в сучасних кризових ситуація

АНДРЕЙЧЕНКО С.С.

In absentia як інструмент міжнародного правосуддя.....165

КАЛАШЛІНСЬКА М.В.

Роль міст у захисті прав людини в кризових умовах: досвід Любліна.....167

NEDELEA M.-O.

Justice Robert H. Jackson and the american vision of international criminal law at Nuremberg.....170

КІБЛИК Д.В., ОВСЯНІКОВА Т.О.

Торгівля людьми як наслідок воєнних злочинів: виклики для системи захисту прав людини в Україні.....171

БСЛОГУБОВА О. О.

Виклики до фундаментальних прав людини в епоху цифровізації173

КУЗЬ Ю. С.

Смерть міжнародного публічного права.....174

ГАЛАТ В.І.

Право продавця на усунення порушення у контексті поняття істотного порушення за Віденською конвенцією 1980 року.....178

КОВАЛЬЧУК А.Т.

Критерії визначення критичної енергетичної інфраструктури як військової цілі.....180